

Programma Nu Niet Zwanger

Het programma 'Nu Niet Zwanger' (NNZ) is een maatschappelijk programma dat wil voorkomen dat kwetsbare vrouwen tegen hun eigen wensen of plannen in toch zwanger worden. Het programma voorkomt op deze wijze veel persoonlijk leed bij vrouwen en gesinnen en verlaagt tegelijkertijd de behoefte aan zorg en ondersteuning van deze kwetsbare doelgroep. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft een maatschappelijke kosten batenanalyse gemaakt van NNZ. In deze factsheet staan de belangrijkste bevindingen van deze analyse.

Doelgroep en doelstelling van het programma

NNZ helpt vrouwen en gezinnen de regie te nemen over hun kinderwens om een ongeplande ongewenste zwangerschap te voorkomen. De doel- groep heeft daarmee twee kenmerken:

1. er is een overduidelijke en door de deelnemer uitgesproken wens om zelf regie te nemen over de kinderwens en
2. de deelnemer is zelf niet in staat om deze kinderwens vorm te geven omdat zij in een kwetsbare positie zitten
3. de huidige hulpverleners rond de deelnemer kunnen onvoldoende de deelnemer ondersteunen bij het nemen van de regie over de kinderwens

In de analyse van de VNG zijn vrouwen en gezinnen betrokken die door een verstandelijke beperking, een beperkte beheersing van het Nederlands of door een complexe gezinssituatie niet zelf hun eigen kinderwens kunnen vormgeven. Bijkomende externe factoren zijn structureel drugsproblemen, financiële problemen, werkloosheid of dakloos- heid. NNZ begeleidt deze vrouwen en gezinnen bij het helder krijgen van hun toekomstplannen en hun kinder- wens. Wanneer een deelnemer vervolgens vanuit zichzelf en actief aangeeft geen kind te willen dan geeft NNZ voorlichting en actieve begeleiding over passende anticonceptie.

De voornaamste redenen dat de deelnemers dit niet zelf kunnen regelen en de begeleiding van NNZ nodig hebben zijn onder andere een gebrek aan kennis over de mogelijkheden van gezinsplanning, een gebrek aan vaardigheden om de anticonceptie zelf te regelen, een mismatch tussen de deelnemer en de bestaande zorg- en hulpverleners of een gebrek aan financiële middelen om de anticonceptie te betalen.

Behaalde resultaten

NNZ wordt regionaal uitgevoerd en zoveel mogelijk via de bestaande zorg- en hulpverlenings- kanalen die al contact hebben met de relevante doelgroepen in de regio. De bestaande hulpverleners worden door NNZ gemotiveerd om met hun eigen cliënten te praten over de kinderwens van de cliënt en hen actief te begeleiden. NNZ traint de bestaande hulpverleners om dit gesprek open en transparant te voeren: de cliënt houdt hierbij altijd zelf de regie.

De ervaring in 3 regio's is dat door de begeleiding van NNZ 80% van de deelnemers ervoor kiest om hun kinderwens uit te stellen.

Maatschappelijke baten

In een MKBA is doorgerekend wat de maatschappelijke baten zijn wanneer een kwetsbaar persoon ongepland en ongewenst een kind krijgt en vervolgens niet in staat is om het kind zelfstandig op te voeden. In een dergelijke situatie zijn gemeentes en zorginstellingen aanzet om de moeder en het gezin te ondersteunen.

Afhankelijk van de persoonlijke situatie van de moeder en het gezin dient de volgende zorg te worden verleend:

- wanneer de moeder en het gezin zelfstandig kunnen wonen: opvoedondersteuning om de moeder en het gezin te helpen bij het opvoeden van het kind
- wanneer de moeder of het gezin niet zelfstandig kunnen wonen: opvang in een moeder-kind huis en / of een andere vorm van begeleid wonen
- wanneer de moeder of het gezin geen veilig thuis kunnen bieden voor het kind: opvang in de pleegzorg

De MKBA laat zien dat de maatschappelijke kosten voor het begeleiden van de vrouw gedurende de bevalling en het eerste jaar na de geboorte van het kind fors zijn. Rond de € 7.000 wanneer de moeder zelfstandig kan blijven wonen, tussen € 17.500 en € 25.500 wanneer het kind naar pleegzorg wordt doorverwezen en € 52.000 tot bijna € 55.000 als er een vorm van begeleid wonen dient te worden georganiseerd. Deze maatschappelijke kosten lopen na het eerste levensjaar van het kind door maar de MKBA heeft daar geen schatting van gemaakt.

In de MKBA is er ook uitgerekend wat de uitvoeringskosten zijn van NNZ. Over een periode van 4 jaar kan NNZ circa 1.650 deelnemers begeleiden. Wanneer 80% van de deelnemers als gevolg van NNZ ervoor kiezen om regie te nemen over hun eigen kinderwens dan kost de bijdrage per deelnemer € 403.

Er is dus een grote maatschappelijke winst te behalen wanneer NNZ een ongeplande en ongewenste zwangerschap weet te voorkomen - dit uiteraard bovenop de grote positieve gevolgen voor de deelnemers zelf wanneer zij een ongewenste zwangerschap kunnen voorkomen.

Overwegingen voor gemeentes of regio's

De VNG wil met de MKBA van het NNZ laten zien dat investeren in maatschappelijke programma's op termijn kosten voor de gemeenschap kan besparen, bovenop alle andere positieve bijdragen die een maatschappelijk programma kan opleveren.

De VNG wil hierbij de volgende aanbevelingen meegeven:

- iedere gemeente of regio is anders: onderzoek daarom van tevoren welke doelgroepen in welke aantallen in de regio aanwezig zijn voor wie het programma NNZ relevant kan zijn
- daag de uitvoerders van NNZ uit om een regiospecifiek uitvoeringsplan op te stellen: hoe gaan zij het programma uitvoeren en hoe betrekken zij lokale partners hierbij?
- de maatschappelijke baten komen niet alleen terecht bij de gemeente maar ook bij andere instanties of bij andere beleidskolommen: onderzoek of je hen kan verleiden om ook te investeren in het programma.

